

NVE
Konsesjonsavdelingen,
Postboks 5091 Majorstua,
0301 Oslo

nve@nve.no

Vår ref.:
16/2855-13
Løpenr.:
28686/17

Saksbehandler:
Anne Øvrejorde Rødven
Tlf. dir.innvalg:
77 78 81 73

Arkiv:
140&18 KULVERN
Deres ref.:
201103266-7

Dato:
12.05.2017

UTTALELSE TIL SØKNAD OM Å BYGGE FEM SMÅKRAFTVERK I TROMSØ KOMMUNE OG ETT SMÅKRAFTVERK I BALSFJORD KOMMUNE I TROMS

Fylkeskommunen skal som regional planmyndighet veilede og bistå kommunene i deres planleggingsoppgaver. Fylkeskommunens innsigelseskompetanse i plansaker etter plan- og bygningsloven inkluderer kulturminne-, kulturmiljø- og landskapshensyn, friluftsliv, samordnet bolig- areal- og transportplanlegging, kjøpesenter, regional plan eller planstrategi, barn og unges interesser, universell utforming, fylkesveger og havbruksinteresser/akvakultur. Fylkeskommunen har etter folkehelsesloven også et folkehelseansvar innenfor sine sektorer.

Vi viser til deres oversendelse om høring av seks småkraftverk i Troms, datert 31.1.2017, samt epost 6.mai om utsatt høringsfrist til 12.mai. Planavdelingen hos stabssjefen gir her en samordnet uttalelse fra Troms fylkeskommune på vegne av våre ulike fageter.

Bakgrunn

Norges vassdrags- og energidirektorat har mottatt søknader fra Tinfos AS, Statskog Energi AS, Småkraft AS og Bek og Strøm AS om tillatelse til å bygge seks småkraftverk i Tromsø og Balsfjord kommuner. Søknadene skal behandles som såkalt småkraftpakke, det vil si at de skal behandles samtidig og samlet belastning for regionen skal vurderes. Direktoratet ber i sitt høringsbrev, høringsinstansene om å vurdere hver sak for seg, men også alle sakene samlet dersom det er aktuelt.

Søknadene gjelder følgende småkraftverk:

- Reipkrokkelva kraftverk
- Mellomdalselva kraftverk
- Smalakelva kraftverk
- Vasselva kraftverk
- Lavangselva kraftverk
- Leirbukta kraftverk

Reipkrokkelva kraftverk, Mellomdalselva kraftverk og Smalakelva kraftverk vil bli bygd på begge sider av kommunegrensen Tromsø-Balsfjord i Lavangsdalen og vil ha en produksjon av hhv. 7,8 GWh, 8,2 GWh og 5,6 GWh. Både Vasselva kraftverk og Lavangselva kraftverk ligger vest for Sjørnes på vestsiden av Sørfjorden og har en årlig kraftproduksjon av hhv. 7,6 GWh og 7,9 GWh. På andre siden av Sørfjorden ligger Leirbukta kraftverk som har to separate aggregat med til sammen 10 GWh.

Den samlede årlige produksjonen av disse seks kraftverkene vil bli ca. 50,4 GWh. Dette tilsvarer ca. 1,7 % av den totale årlige kraftproduksjonen i Troms fylke (ift. årlig produksjon i 2015). Til sammen vil utbyggingen føre til fysiske inngrep i terreng i form av ca. 8,8 km nedgravde rørgater, ca. 2,4 km nedgravde jordkabler og ca. 5,2 km med permanente veier samt en rekke midlertidige anleggsveier. I tillegg kommer bygging av inntaks- og kraftstasjonene. I alle søknadene søkes om minstevannføring tilsvarende 8 til 15 % av middelvannføringen. Den omsøkte minstevannføringen vil være høyest i perioden 1.5. til 30.9.

Kulturetatens uttalelse:

Generelt

Friluftslivskartleggingen for Tromsø kommune er lagt til grunn i vurderingene. A-områder er svært viktige, B-er viktige. I C-områdene utøves det noe friluftslivsaktivitet. Kilde:

www.naturbase.no

For vurdering av kulturminner og kulturmiljø er i hovedsak kildesøk og kartvurderinger lagt til grunn. Ved Vasselva, Lavangselva og Leirbuktelva er det også gjort befaringer i felt.

Reipkrokkelva – Mellomdalselva - Smalakelva

Tre av kraftverkene som søkes bygd ut ligger i tilknytning til Lavangsdalen i Tromsø og Balsfjord kommune, innenfor en strekning på ca. 10 kilometer. Det er Reipkrokkelva, Mellomdalselva og Smalakelva. I tillegg er Saltdalselva, som ligger vis a vis Reipkrokkelva, allerede utbygd. I Lavangsdalen går den hardt trafikkerte E8, og fjellsidene ned mot riksveien er nokså bratte. Lavangsdalen og fjellsidene rundt er ikke mye brukt til lavterskel friluftslivsaktiviteter, og er kartlagt å være C-områder (registrerte friluftslivsområder) i friluftslivskartleggingen.

Typisk for disse tre elvene i Lavangsdalen er at ved alle tre elvene, som ligger i mer eller mindre tydelige dalfører, går det sti parallelt med elva. Stiene fører oppover i fjelldalene og følger enten dalførene eller leder til toppene omkring.

Reipkrokkelva

For å komme til Reipkrokkelva kraftverk må man ta av fra E8 i Sørbotn. Fra Sakariasjorda på sørsiden av Reipkrokkelva går det en godt brukt sti opp Reipkrokaldalen. Stien fører videre opp til Tverrbotnfjellet og Pernilsfjellet i sørvest. Blåfjellet (884 m.o.h.) vest for elva blir ifølge friluftslivskartleggingen mye brukt både sommer og vinter av lokalbefolkningen. Storkollen (545 m.o.h.) like nord for elva er enklere og nå, og blir besøkt av folk i alle aldre.

Det er ikke registrert kulturminner som ligger innenfor vårt ansvarsfelt som vil komme i konflikt med ei eventuell utbygging av Reipkrokkelva.

Mellomdalselva

Mellomdalen ved Mellomdalselva blir omtalt i friluftslivskartleggingen som den viktigste innfallsporten til fjellområdene i øst, et fjellområde med villmarkspreget og lite påvirkning av menneskelig aktivitet. På turkart er det tegnet inn stier som trolig er gamle ferdselsårer gjennom dalførene, og som går i alle himmelretninger. Det er også forbindelser gjennom dalførene til Lavangsdalen ved Sjursnes hvor omsøkte Vasselva kraftverk er lokalisert, og til Smalakdalen ved Smalak kraftverk.

Det er ikke registrert kulturminner som ligger innenfor vårt ansvarsfelt som vil komme i konflikt med ei eventuell utbygging av Mellomdalselva.

Smalakelva

Smalakdalen er ikke frekvent besøkt, men av og til er det folk som har som mål å gå til Skjelelvhøgda eller noen av de fem navnløse toppene i øst som danner en vegg mot Gjømmerdalsbreen på andre siden. Det finnes en stor parkering og rasteplass med benker og bål plass på østsiden av riksveg 8, rett nord for Smalakelva. Friluftslivsaktiviteten som utføres her er også av det mer krevende slaget, og har høyere terskel enn den som utøves i området ved Reipkrokkelva.

Det er ikke registrert kulturminner som ligger innenfor vårt ansvarsfelt som vil komme i konflikt med ei eventuell utbygging av Smalakelva.

Vasselva

Vasselva renner fra Nakkevatnet, går over i Lavangselva, før den renner ut i havet ved Sjursnes. Nakkevatnet ligger ved fylkesveien og regnes som et av de beste ørretvannene i kommunen, med en god del røye i tillegg. Nakkevatnet grunneierlag har etablert en brygge for funksjonshemmede ved vannet. Folk fisker i vatnet både sommer og vinter. Utbyggingen vil ikke ha konsekvenser for fiskebestanden i Nakkevatnet, men den kan hindre fisk i å vandre nedover i elva. Det er vanlig å telte i området litt lengre inn fra veien. Om sommeren er det også vanlig å fiske i Lavangselva. Området er i friluftslivskartleggingen verdsatt til B-område, som betyr at området er et viktig friluftslivsområde.

Det er ikke registrert kulturminner som ligger innenfor vårt ansvarsfelt som vil komme i konflikt med ei eventuell utbygging av Vasselva.

Lavangselva

Området hvor Lavangselva kraftverk søkes utbygd er ikke kartlagt som friluftslivsområde, men Lavangselva er nevnt som fiskeelv i kartlagt område ovenfor kraftverksområdet, som er et B-område.

Like nedstrøms planlagte kraftstasjon står det ett brukar på hver side av elva, der «gammelvegen» gikk frem til midten av 50-tallet. På sørsiden av elva er også en del av «gammelvegen» intakt. På sørsiden av elva ligger også en eldre kirkegård. Denne er registrert som et automatisk fredet samisk kulturminne, men vi finner det sannsynlig at den også har vært gjennomført ikke-samiske begravelser her. Vi gjør oppmerksom på at Sametinget er forvaltningsmyndighet for automatisk fredete samiske kulturminner.

Leirbukta

I friluftslivskartleggingen kommer Leirbukta inn under område Holmbuktura – Jøvik, totalt har dette området fått verdi A, som er svært viktig. Området hvor Leirbukta kraftverk planlegges kan benyttes som nærturområde sammenliknet med for eksempel Smalak og Mellomdalselva kraftverk. Det er stier i området, og terrenget virker som lettgått. En lokalitet med kystfuruskog i området regnes som en lokal viktig naturtype, da det finnes lite furu i kommunen. Idrettslaget har satt ut turpostkasser i området. I nærheten av omsøkte kraftutbygging er det en kasse ved

Leirbuktvatnet og en ved Durmålskardet. Det oppleves som ekstra belastning/inngrep ved at det skal legges to rørgater.

Det finnes flere ruter i dette området (Holmbuktura – Jøvik) som går til Troms høyeste og populære fjell Jiehkkevárri.

Det er ikke registrert kulturminner som ligger innenfor vårt ansvarsfelt som vil komme i konflikt med ei eventuell utbygging av Leirbuktelva.

Vurdering

NVE ønsker at i størst mulig grad konkrete synspunkter på om tillatelser bør gis eller ikke, valg av eventuelle alternativer og forslag til avbøtende tiltak. NVE ønsker også synspunkter på den samlede belastningen, og innspill på forhold som ikke er belyst i tilstrekkelig grad i søknaden.

Reipkrokkelva og Leirbuktelva/Rasteelva vurderes å ha høyest potensial og verdi som friluftslivsområder samlet sett, og det er dermed disse elvene som bør bevares. Reipkrokkelva og områdene rundt har gode kvaliteter som friluftslivsområde, er enkelt å komme seg til, og det er parkering for noen få biler. Området har helt klart potensial som friluftslivsområde, og dersom den registrerte bruksfrekvensen hadde vært høyere, ville området blitt gitt en høyere verdi i friluftslivskartleggingen. Det er et naturlig utsiktspunkt og en rasteplass ved planlagt vanninntak. Turområdet er mindre krevende å komme til sammenliknet med turområdene ved Mellomdalselva og Smalakelva. I tillegg er Saltdalselva som ligger på andre siden av dalen for Reipkrokkelva allerede bygd ut, og framtidig utbygging av E8 vil gi landskapet stor belastning samlet sett dersom Reipkrokkelva også bygges ut.

Området ved Leirbuktelva og Rasteelva er egnet for nærfriluftsliv, og er enklere å bruke sammenliknet med flere av alternativene i søknaden. Området er høyt verdsatt i friluftslivskartleggingen, og synes mer attraktivt enn det framstilles i søknaden. Området ligger i randområdet til Lyngsalpan landskapsvernområde.

Områdene ved Vasselva, Mellomdalselva og Lavangselva synes å ha noen kvaliteter som til en viss grad kan ha verdi for rekreasjon og friluftsliv. Disse vurderes likevel ikke som så viktige at de alene er til hinder for en utbygging. Når det gjelder Vasselva har influensområdet gode kvaliteter for friluftslivet med blant annet mye bruk av Nakkevannet, både sommer og vinter. Vasselva som opplevelsesobjekt utgjør ikke et spesielt landskapselement, men den vil ha en viss opplevelsesverdi for eventuelle turgåere. I friluftslivskartleggingen er det ikke uttalt hvorvidt det er friluftslivsaktivitet ved Vasselva, og i søknaden framkommer det at det er mulig å gå på stier langs elva, men bruken av disse vurderes å være liten sammenliknet med turmulighetene innover Namdalen. Tydeligst vil en eventuell kraftutbygging bli fra turstien og brua som går innover Namdalen.

Lavangselva er ikke kartlagt som friluftslivsområde i kartleggingen, men har verdi som landskapselement som ligger nær bebyggelsen. Elva har stryk, terskler og en bekkekløft som har natur- og opplevelsesmessige verdier.

Kulturminnefaglig synes utbygging av Lavangselva å være den mest problematiske av de omsøkte utbyggingene. «Gammelvegen» og de to brukarene er godt lesbare kulturelementer i landskapet. Brukarene vil kunne bevares ved ei utbygging, men deler av «gammelvegen» vil trolig gå tapt. Størst innvirkning vil ei utbygging imidlertid få for den automatisk fredete gravplassen. Slik adkomstvegen er planlagt vil den også komme i direkte konflikt med kulturminnets sikringszone, og det må derfor søkes dispensasjon fra kulturminneloven, jf. kulturminnelovens § 8. Det forutsettes at dette avklares med Sametingets kulturminne-forvaltning.

Utbygging av Mellomdalselva vil føre til et betydelig terrenginngrep med blant annet etablering av 1800 m traktorvei opp til inntaket. Dette fører til stor reduksjon av inngrepsfri natur. Mellomdalen ved Mellomdalselva blir omtalt i friluftslivskartleggingen som den viktigste

innfallsporsten til fjellområdene i øst, et fjellområde med villmarkspreg og lite påvirket av menneskelig aktivitet. Friluftslivsaktiviteten som utføres her er mer krevende og har høyere terskel enn den som utøves i området ved Reipkrokkelva og i Leirbukta.

En utbygging av Smalakelva synes ut i fra friluftslivsinteressene å være mindre problematisk. For friluftslivsutøvere som går stien ved elva vil det trolig oftest være som en transportetappe for å komme seg videre til de mer villmarkspregede områdene høyere opp. Da kraftstasjonen skal ligge på øvre side av fossen vil folk som benytter rasteplassen kunne betrakte fossen.

Vannregionmyndigheten/næringsetatens uttalelse:

Det er syv vannforekomster som vil bli berørt av den omsøkte utbyggingen. Fire av disse har økologisk tilstand «svært god» i regional forvaltningsplan for vannregion Troms 2016-2021, mens tre vannforekomster er registrert med økologisk tilstand «god». Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) §12 regulerer hvilke forhold som må foreligge for at nye aktiviteter eller nye inngrep i vannforekomster kan gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene ikke nås eller at tilstanden forringes:

- a) *nye endringer i de fysiske egenskapene til en overflatevannforekomst eller endret nivå i en grunnvannforekomst, eller*
- b) *ny bærekraftig aktivitet som medfører forringelse i miljøtilstanden i en vannforekomst fra svært god tilstand til god tilstand.*

I tillegg må følgende vilkår være oppfylt:

- a) *alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,*
- b) *samfunnsnyttens av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet, og*
- c) *hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.*

Troms fylkeskommune ber NVE oppmerksomt på å ta hensyn til vannforskriftens § 12 om det gis konsesjon og dette medfører at tilstanden av vannforekomstene forringes.

De samlede inngrepene i naturen og mulige negative påvirkninger av utbyggingen må veies opp mot det faktum at disse seks kraftverkene vil øke den årlige kraftproduksjonen i fylket med 1,7 %. Det foreligger et underskudd av elektrisk kraft i fylket som må dekkes enten gjennom økt produksjon eller import av strøm fra andre fylker eller utlandet med de konsekvenser det måtte medføre i forhold til selvforsyning og forsyningssikkerhet.

Samla vurdering og konklusjon:

Troms fylkeskommune ser positivt på at produksjon av fornybar og miljøvennlig kraft økes i Troms som i utgangspunktet har et kraftunderskudd. Vi ber NVE om å særlig vurdere og vektlegge samfunnsnyttens mot miljø- og naturhensyn når konsesjonssøknadene behandles og eventuelle konsesjoner gis.

Reipkrokkelva og Leirbuktelva/Rasteelva vurderes å ha høyest verdi som friluftslivsområder samlet sett, og disse elvene bør bevares uten inngrep.

Konflikt med automatisk freda gravplass og eldre veg- og bruelementer ved *Lavangselva* gjør at utbygging på sørsiden av elva vurderes som svært uheldig.

Med vennlig hilsen

Stine Larsen Loso
plansjef

Anne Øvrejorde Rødven
arealplanlegger

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

Kopi:
Fylkesmannen i Troms, Postboks 6105, 9291 TROMSØ
Sámediggi/Sametinget, Ávjovárgeaidnu 50, 9730 KARASJOK